

στεφάνι λευκό, λευκὸ εἰς τὸ μικρὸ τῆς κεφαλῆς, μὲ μισανοιγμένα τὰ χεῖλη ἀπὸ ἑνὸς ἄσβεστο χαμόγελο, στολισμένη μὲ λουλουδάκια μυγδαλιάς. Ἀκούμπησα εἰς τὸν κορμὸ πρὸς πολὺ, γὰρ νὰ μὴν πέσω. Ἐνοιῶθα, ἐννοιωθα πειά, καὶ ἐκύτταζα τρεμουλιασμένος, ἄλαλος. Ὁ ἄερας κρύος, ἀποπάνω μου ἐμαδοῦσε τ' ἄνθια τοῦ δένδρου ἑνός, ἑνός, παρόμοια ὅπως ἡ ἀκελπισιὰ ἐμαδοῦσε ὁλοένα τῆς καρδιᾶς μου τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς πόθους. Ὅταν ἐγύρισα εἰς τὴν κάμαρά μου δὲν εἶχε μείνῃ ἀπ' ὅλα αὐτά, τίποτ' ἄλλο πειά, ἀπ' αὐτὸ τὸ παληολούλουδο. . .

Καὶ μᾶς τὸ ἔδειχνε. Τὸ γεροντοκόριτσο εἶχε χωνέψῃ πειά τὸ βαρὺ μολύβι, ποῦ τῆς εἶχε καθίσῃ εἰς τὸ στομάχι, ἡ Χρυσαῖδα ἀκουμπησμένη ἀκόμα εἰς τὴν τραπεζάκι δὲν εἶχε ξεκολλήσῃ τὰ μάτια τῆς ἀπὸ τὸν τηλεγραφετή, ὁ λοχίος ἔστριβε τὸ μουστάκι του, οἱ δασκάλοι σὰν πῶς εἶχαν ἀποκοιμηθῇ, καὶ ὁ κύρ δήμαρχος ἐμυρμούριζε ἀκόμα μὲ τοὺς χωριανούς.

Καὶ μέσα εἰς τὴν σιγῇ μας ἐκεῖνη τὸ λουλουδιὸν ἔτριξε θλιβερά, θλιβερά μέσα εἰς τὰ δάκτυλα τοῦ γιατροῦ, καὶ διασκορπίστηκε σὲ ψιλὴ σκόνη εἰς τὰ γόνατά του. Καὶ ἀπ' ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἡ κομπότρικα τοῦ γιατροῦ ἀπόμεινε ἀστόλιστη.

Μήτηρος Χατζόπουλος.

ΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΝΤΟΥΝΗΣ

Πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἡ Ζάκυνθος εἶνε ἡ μόνη ἐνθα ὁ τεχνικὸς τῆς ἀπὸ ἀλώσεως μέχρι τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν γραφικῆς τέχνης δύναται ἐπὶ πολὺν νὰ μελετήσῃ ὡς εὐρίσκων πολλὰ καλλιτεχνήματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ πλεῖστα τῆς καθαρᾶς ἰταλικῆς. Δυστυχῶς οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν, ἀγνοοῦντες τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων καὶ νομίζοντες ὅτι πράττουσιν τι ἄριστον, ἐπιτρέπουσιν εἰς κοινούς ζωγράφους τὴν ἐπισκευὴν ἢ τὸν καθαρισμὸν καὶ γίνονται οὕτως οἱ αἴτιοι τῆς καταστροφῆς ἀριστουργημάτων. Αἱ εἰκόνες λ. χ. τοῦ Νικολάου Κουτούζη αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου καὶ ἐκεῖναι τῆς Μητροπόλεως δὲν εἶναι ὡς ἐξῆλθον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν καλλιτεχνῶν. Προ-

Ἡ περὶ τοῦ ἀρίστου τούτου ζωγράφου καὶ σατυρικοῦ ποιητοῦ ἐγράψαμεν ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ ἀριθ. 6 τοῦ Φιλολ. Παραρτήματος τῆς Ἑφημερίδος καὶ ἐν τῷ 5 ἀριθ. τοῦ Περητικῶν Ἀνθολογίας Ζακύνθου. Ἐπίσης ἐγραψε περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ κ. Π. Χιώτης.

πέτι εἶδομεν εἰς τινὰς ἐκκλησίας νὰ καθαρίζωσι τὰς εἰκόνας διὰ λιγυροῦ βρασμένου, ἀγνοοῦντες ὅτι ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ μυρρίζῃ αὐτάς. Οὐχὶ ἦττον ἐτι ὑπάρχουσιν ἀξίας μελέτης ἔργα, ἅτινα ἐλπίζομεν ὅτι χεῖρες βέβηλοι δὲν θὰ καταστρέψωσιν. Ὑπάρχουσι τῆς μὲν βυζαντινῆς¹ σὺν τοῖς ἄλλοις, ἔργα τῶν Δημητρίου καὶ Γεωργίου ἀδελφῶν Μόσχων ἐκ τῆς πόλεως Ναυπλίου, οἵτινες τῷ 1606 ἐσκόρπισαν καὶ τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν κομητῶν Λογοθετῶν καὶ τῶν τοιχογραφιῶν τούτων ὡς ἐκ θαύματός τινες σώζονται. Τῆς δὲ καθαρᾶς ἰταλικῆς τέχνης ὑπάρχουσι λαμπρὰ ἔργα τοῦ Δοξαρά² τοῦ Κουτούζη καὶ τοῦ Καντουνῆ, ὃν σκιαγραφούμεν.

* *

Νικόλαος ὁ Καντουνῆς εἶνε ἐκ τῶν δοκιμωτάτων ζωγράφων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1768. Ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως αὐτοῦ εἶνε ἀγνωστος, καθότι ὁ ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Πάτρου ἀπλῶς ἐσημείωσε³ «1768 Γεναρίου 28, ἡμέρα Δευτέρα, ἐβάπτισα εἰς τὸν αὐτὸν ναὸν ἓνα παιδίον ἀρσενικὸν νόμιμον τοῦ σινιὸρ Ἰωάννη Καντουνῆ καὶ τὸ ἐπωνόμασαν Νικόλαον» καὶ ἦτουν ἀνάδοχοι ὁ ἐκλαμπρότατος Κ. Νικόλαος Γαῖτας καὶ ὁ εὐγενῆς Κωνσταντῖνος κ. Τζῆς λεγόμενος Στέλλας καὶ ὁ ἕτερος κ. Νικόλαος Μεταξᾶς, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ ἐμοῦ πατρὸς Σοφianoῦ.»

Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ἰατρός, ποιητὴς περιπαθὴς, συγγραφεὺς Χλωρίδος τῆς Ζακύνθου καὶ ἐμμέτρου κωμωδίας ὑπὸ τὸν τίτλον οἱ Γιαννιώταις δι' ἧς διεκωμῶδει τοὺς ἐμπειρικοὺς ἰατροὺς, οἵτινες ἐξ Ἠπείρου ἤρχοντο ἐνταῦθα, ἔχοντες ἐν πῆρξιν τὰ φάρμακα καὶ περιεφέροντο εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ χωρία. Ἐτι δὲ μετέφρασεν ἐμμέτρως τὸν Μεταστάσιον⁴. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἐκαλεῖτο Μαργαρίτα Μαγδαληνοῦ. Ὁ οἶκος τοῦ Καντουνῆ δὲν ἦτο εὐγενῆς· δὲν ἦτο δὲ ἄλλο δὴ ἐγγεγραμμένος ἐν τῇ χρυσῇ τῆς Ζακύνθου βίβλῳ (libro d'oro), ἀλλ' ἦτο πλουσιώτατος καὶ πεφιλημένος τοῖς πᾶσιν.

Ὁ Νικόλαος ἠκροάσατο τῶν μαθημάτων τῶν ἐν Ζακύνθῳ διδασκάλων καὶ ἰδίως Ἀντωνίου τοῦ Μαρτελάου, χρηματίσαντος διδασκάλου καὶ αὐτῶν τῶν ποιητῶν Φοσκόλου καὶ Σολωμοῦ.

Ἡ φύσις δὲ αὐτοῦ εἶχε προικίσει μὲ ἐξαιρετικὸν πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην κλίσιν. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἅμα ἔβλεπε μολυβδοκόνδυλον

¹ Περὶ τῆς ἐν Ζακύνθῳ βυζαντινῆς τέχνης προσεχῶς θὰ πραγματευθῶμεν.

² Ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδότων ἐγγράφων προσεχῶς θὰ πραγματευθῶμεν περὶ Παναγιώτου καὶ Νικολάου Δοξαρά.

³ Τὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας ταύτης σώζονται εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχαιοφυλακεῖον.

⁴ Περὶ τοῦ λογίου τούτου Ἰωάννου Καντουνῆ προσεχῶς ἐν ἐκτάσει.

ἢ γραφίδα ἢ ἄνθρακα, ἀμέσως ἐσχεδιάζε τι ἢ ἐπὶ χάρτου ἢ ἐπὶ ἐξωφύλλου βιβλίου ἢ ἐπὶ τοίχου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ ἡλικίᾳ, λίαν δεξιῶς ἀπετύπου τὰς ἰδέας του ἰχνογραφῶν καὶ αἱ ἄμορφοι προσωπογραφίαι του ἐκέκτηντο πλεονεκτήματα ὑπισχνούμενα αὐτῷ λαμπρὸν μέλλον, ὥστε ἰδὼν αὐτὰ ὁ ἀριστοτέχνης Κουτούζης, δὲν ἠθέλησε νὰ διδάξῃ αὐτῷ ἢ τὰ πρῶτα τῆς τέχνης στοιχεῖα, καθότι ἦτο ἀνὴρ φύσει φθονερός.

Ὁ νέος εὐρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν καὶ πολλάκις ἔκλαιε μὴ δυνάμενος νὰ μάθῃ τὰ μυστήρια τῆς τέχνης, ἐπειδὴ ὁ Κουτούζης τῷ εἶχεν ἐμποδίσει τὴν εἴσοδον εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἰταλίαν δὲν ἠθέλον οἱ γονεῖς αὐτοῦ διὰ τὸν ἐξῆς λόγον. Εἶχον ἀποκτήσῃ πέντε τέκνα τὸν Γεώργιον, τὴν Λαύραν, τὸν Νικόλαον, τὸν Ἰερώνυμον καὶ τὴν Μαρίναν. Τὰ δύο θήλεα ἀπεβίωσαν πρὶν ἢ συμπληρώσωσι τὸ πρῶτον τῆς ἡλικίας των ἔτος. Ὁ Γεώργιος πολὺ νέος σταλεῖς εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς ἐκπαίδευσιν, ἀπεβίωσεν ἐν Παδοῦῃ, πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του¹. Ὁ θάνατος ἐφόβισε τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ μὴ στείλωσι τὸν Νικόλαον εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπως τελειοποιηθῇ εἰς τὴν γραφικὴν. Ὁ Νικόλαος ὁμῶς ἐπενόησε τὸ ἐξῆς τέχνασμα. Ὁ Κουτούζης εἰργάζετο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, καὶ ὁ νέος Καντούνης ἐδωροδόκει τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ ἵνα τὸν ἀφίνη, τοῦλάχιστον, νὰ βλέπῃ διὰ τοῦ κλείθρου τὸν καλλιτέχνην ἐργαζόμενον².

Ὡστε ἦτο αὐτοδίδακτος, οὕτως εἶπεῖν, ὁ Καντούνης, καὶ γράψας αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν εἰκόνα του, ἔθεσε σὺν τοῖς ἄλλοις, ἄνωθεν ὀφθαλμὸν καὶ μίαν ἐπιγραφὴν λέγουσαν· «Καιρὸς καὶ μόχθος, ἐδίδαξέ με πάντως καὶ νοῦδεις ἄλλος, τήνδε τὴν ἐπιστήμην τοῦ αὐτοφανοῦς ὁμματος τῇ δυνάμει τοῦ βλέποντος τὰ τῆς γῆς τε καὶ πόλου. Θύτης ταπεινὸς Νικόλαος Καντούνης, εἰμὶ λαλῶν, καὶ μέμνησθέ μου φίλοι.» Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ἂν καὶ κακὰ συντεταγμένη, εὐγλώττως ὁμῶς μαρτυρεῖ ὅτι διὰ μόνης τῆς θελήσεως καὶ τοῦ κόπου ἐγένετο καλλιτέχνης³.

* *

Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς, ἐξελέχθη ἐφημέριος τῆς Εὐαγγελιστρίας, τῇ 25 Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1786 καὶ ἐτακτοποίησε τὰ κακῶς ἔχοντα τῆς ἐφημερίας, ὡς δεικνύουσι τὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας ταύτης.

Φύσει ὦν φιλόπατρις μετὰ πολλῆς σκέψεως ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς Ἑπτανήσου. Μέλος τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας γενόμενος, εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν δούλων Ἑλλήνων, διὸ ἐναντίον

¹ Ἀρχεῖον Ζακύνθου.

² Ὁ Ἀγγελος Καντούνης μᾶς ἔδωκε τὰς πληροφορίας ταύτας.

³ Ἡ εἰκὼν αὕτη σώζεται εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπεῖον Ζακύνθου.

αὐτοῦ κατεφέρετο ὁ Γαρζώνης, ἀνὴρ φίλαρχος, καὶ τῶν Ἀγγλων φίλος¹.

Τῇ 19 Μαΐου τοῦ 1821 πλοῖον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐρχόμενον προσωρμίσθη ἐν Ζακύνθῳ. Εἰς τῶν ναυτῶν, παιδιᾶς χάριν, εἶπεν ἐπάρθη ἡ Πόλις. Ἀστραπηδὸν ἡ ψευδὴς αὕτη εἰδήσις ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδόθη εἰς ὅλην τὴν νῆσον, καὶ πάντας συνεκίνησε. Κωδωνοκρουσῖαι, πυροβολισμοί, ζητωκραυγαὶ ἀντήχουν πανταχοῦ. Αἱ οἰκίαι καὶ τὰ καταστήματα τῶν φιλευθέρων ἐστολίσθησαν δι' ἀνθέων καὶ σημαίων. Ἐθεωρήθη ἡμέρα ἐορτάσιμος καὶ ἀμέσως πολλὰ τῶν καταστημάτων ἐκλείσθησαν. Τὸ πλῆθος ἔξαλλον ἐκ τῆς χαρᾶς, ἀλαλάζον περιεφέρετο ἀνὰ τὴν πόλιν προσβάλλον τοὺς Ἀγγλους καὶ τοὺς μὴ φιλελευθέρους. Ἐορτάζετο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Βυζαντίου! Οἱ φιλελεύθεροι τῶν ἱερέων ἠνέωξαν τὰς ἐκκλησίας καὶ ἔψαλλον δοξολογίας. Ἐπίσκοπος τῶν αὐτικῶν ἦτο ὁ Δαλμάτης Λουδοβίκος Scacoz² ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ φιλελεύθερος, ὅστις μολὼν παρὰ τοῦ ῥιζοσπάστου κανονικοῦ Σέρρα τὴν διάδοσιν, ἀμέσως μετέβη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν καὶ ἔψαλλε τὴν δοξολογίαν, εὐχαριστῶν τὸν Θεὸν ὅτι μετὰ τόσους αἰῶνας ἡ βασιλεύουσα πόλις εἶνε ἐλευθέρα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ λαὸς εἰσῆλθε ἀκολουθῶς εἰς τὴν ὀρθόδοξον Μητρόπολιν, θορυβῶν ἵνα καὶ ὁ Γαρζώνης μιμηθῇ τὸν λατῖνον ἀρχιερέα. Ὁ μισέλλην ὀρθόδοξος ἢ μᾶλλον ὁ εὐπειθὴς δοῦλος τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας, ἐκρύφθη εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' ἰδὼν ὅτι τὸ πλῆθος ὑβρίζει αὐτὸν ἐσκέπτετο διὰ τῆς βίας νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκ τοῦ φόβου κινηθεὶς, εἶπεν εἰρωνικῶς ἐκ τοῦ παραθύρου. «Ζήτω, παιδιὰ, τὸ Γένος. » Περιμένω γράμματα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ αὔριον θέλω κάμει λειτουργίαν καὶ δοξολογίαν. » Διαρκούντος τοῦ θορύβου τούτου, μέρος τοῦ ὄχλου ἤρπασε τὴν εἰκόνα τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ἐν λιτανείᾳ ἐξῆλθε τῆς ἐκκλησίας, ζητωκραυγάζον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Γένους. Ἐκ τῶν ἐορταζόντων τὴν ψευδῆ ταύτην εἰδήσιν ἦτο καὶ ὁ καλλιτέχνης Καντουνῆς³.

Τὸ ἀθῶον τοῦτο γεγονός, ἀποτέλεσμα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐτάραξε τὰς ἀρχάς, καὶ ὁ ἀείμνηστος ἀρμοστής Ἀδαμ. ἀμέσως ἐλθὼν ἐνταῦθα ἐπέ-

¹ Ὁ Γαρζώνης ἀπὸ τοῦ 1814 ἦτο πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου, τῷ 1824 δὲ ἐγένετο ἀρχιεπίσκοπος. Ἀπεβίωσε τῷ 1827.

² Ὁ Scacoz ἐγεννήθη ἐν Trani. Τῷ 1816 ἐγένετο ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου, ἀκολουθῶς προὔβιβάσθη εἰς ἀρχιεπίσκοπον Σταυροπόλεως. Ἀπεβίωσεν εἰς τὴν πατρίδα του τῷ 1842. Ἔργα αὐτοῦ εἶνε: Ἐγχειρίδιον Φιλοσοφίας, Θεολογία δογματικὴ καὶ ἠθικὴ καὶ παντοῖοι λόγοι εἰς γλῶσσαν ἰταλικὴν καὶ ἰλλυρικὴν. (Πρὸς. Gazzetta di Zara. Ἀρ. 28 τοῦ ἔτους 1842.)

³ Πρὸς. ἐφημερίδας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ Π. Χιώτη, Ἱστορίαν Ἰονικοῦ Κράτους.

πληξε καὶ τὸν Λατῖνον ἐπίσκοπον δημοσίᾳ, ὑπενθυμίζων αὐτῷ τὴν οὐδετερότητα τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Ὁ ἐπίσκοπος ψυχρῶς ἀπήντησεν ὅτι ἔπρεπε γὰρ δεηθῆ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἡγωνίζοντο κατὰ τῶν ἀπίστων.

Ὁ Γαρζώνης ἐδημοσίευσεν ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἀπηγορεύετο τοῖς ὀρθόδοξοις ἐφημερίοις Ζακύνθου ἢ ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων δέησις. Ὁ Καντούνης μὴ θελήσας γὰρ ὑπογράψῃ τὴν ἀφιλόπατριν ἐγκύκλιον τοῦ Γαρζώνη, ἐφυλακίσθη εἰς τὸ φρούριον. Μετ' οὐ πολὺ χάριν τῶν φιλελευθέρων αὐτοῦ ἀρχῶν ἐξωρίσθη εἰς μονὴν κειμένην ἐπὶ τινος ἀπορρῶγος σκοπέλου ἀναθρώσκοντος ἐκ τῆς θαλάσσης παρὰ τὰς νοτιοδυτικὰς τῆς Κεφαλληνίας ἀκτὰς, γνωστοῦ δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Διός, καὶ κατὰ τὴν ἐκφράσιν τοῦ λαοῦ, τῆς *Kyrās ἀφ' τὸ Δία*. Ὁ Καντούνης γράψας τέσσαρας ἀρίστας γραφὰς παριστώσας τὸν *Μυστικὸν Δείπνον*, τὸν *Νικτῆρα* τὴν *Ἀπόφασιν* τοῦ *Πιλάτου* καὶ τὴν *Προσευχὴν ἐν τῷ Κήπῳ* ἐδώρησατο αὐτάς εἰς τὴν ἐν λόγῳ μονήν, εὐγνωμόνων πρὸς τοὺς μοναχοὺς διὰ τὴν φιλόφρονα ξενίαν, ἣν παρ' αὐτῶν ἔλαβεν.

Ὁ Καντούνης ἦτο ὁ δημοτικώτατος ζωγράφος καὶ ἀγιογράφος Ζακύνθου. Καίτοι κατώτερος τοῦ Κουτούζη, οὐχ ἥτιον προτιμῶντο αἱ εἰκόνες τοῦ καὶ εἰσέτι οἱ Ζακύνθιοι ἐπιθυμοῦσιν ἀντίγραφον τῶν ἀγιογραφῶν τοῦ εἴτε διὰ τὰς ἐκκλησίας εἴτε διὰ τὰς οἰκίας των. Ἡ φιλοπονία αὐτοῦ ἦτο μεγίστη· σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας Ζακύνθου ὑπάρχουσι εἰκόνες αὐτοῦ. Ἐπίσης εἰς πλείστας οἰκίας εὕρισκει τις ἔργα τοῦ Καντούνη. Πολλὰ εἶνε ἔτι αἱ σωζόμεναι προσωπογραφίαι (*ritratti*) τοῦ φιλοπόνου τούτου καλλιτέχνου καὶ εἰς αὐτὸν ἐπίσης ἀνήκουσιν αἱ δύο μεγάλαι γραφαὶ αἱ εὕρισκόμεναι ἐν Κερκύρᾳ ἐν τῇ μονῇ Πλατυτέρας, αἵτινες παριστῶσι τὸν *Μυστικὸν δεῖπνον* καὶ τὸν *Νικτῆρα* καὶ αἵτινες δὲν εἶνε ἀπλὴ ἀντιγραφὴ τῶν τῆς μονῆς τῆς *Kyrās ἀφ' τὸ Δία*.

Ὡς τεχνίτης αὐτοδίδακτος κρινόμενος ὁ Καντούνης εἶνε ἀξιοθαύμαστος διὰ τὰ ἔργα του, ἅτινα εἶνε σχεδὸν τὰ πλεῖστα ἀνεπὶληπτα κατὰ τὸ διάγραμμα. Δυστυχῶς εἰργάζετο πολὺ καὶ ἐνίοτε ἐκ βίας δὲν ἐπρόσεχεν καὶ οὕτως ἐνίοτε σχήματά τινα εἶνε ἀκανόνιστα. Εἰς πλείστας ὁμῶς γραφὰς αἱ ἀρθρώσεις εἶνε φυσικῶς τοποθετημέναι. Εἶχε δὲ ἰδιαιτέραν φιλοκαλίαν καὶ τέχνην περὶ τὴν ἀντιγραφὴν, ἀποδίδων εἰς τὰ ἀντιγραφόμενα ἔργα χαριέστατα σχήματα, στάσιν διάφορον, προσθέτων δὲ προσέτι ἢ ἀφαιρῶν πρόσωπα ἐκ τῶν πρωτοτύπων, οὕτως ὥστε αἱ ἀντιγραφαὶ τοῦ ἐφαίνοντο ἴδια ἔργα. Ἐστερεῖτο ζωηρᾶς φαντασίας καὶ διὰ τοῦτο αἱ πλείσται τῶν εἰκονογραφῶν εἶνε μιμήσεις ἢ ἀντιγραφαί. Καὶ τὰ πρωτότυπα αὐτοῦ ἔργα εἶνε ὁμῶς ἄξια λόγου. Χωλαίνει μόνον περὶ

τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἥθους, ἀλλ' εἶνε γόνιμος περὶ τὴν ποικιλίαν τῶν κινήσεων καὶ τῶν χειρονομιῶν. Περὶ τὸν χρωματισμὸν εἶχε τὴν μεγάλην δεξιότητα, ὥστε διὰ δευτέρας ἐπιβολῆς συνετέλει τὸ ἔργον, πολλάκις δὲ καὶ διὰ τῆς πρώτης, ὡς φαίνεται εἰς πολλὰ τῶν φιλοτεχνημάτων του. Ὁ χρωματισμὸς δὲν εἶχε τὴν ζωηρότητα τοῦ Δοξαρά καὶ ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴ διατηρῆται. Αἱ προσωπογραφίαι αἱ παριστῶσαι συγχρόνους του εἶνε θαυμασταὶ διὰ τὴν ὁμοιότητα, τὸ φυσικὸν καὶ ζωηρὸν τῆς παρουσίας. Αἱ κεφαλαὶ αὐτοῦ αξιοθαύμαστοι οὔσαι, φαίνονται ἐμψυχοί. Ἰταλὸς ἀριστοτέχνης ἀγοράσας ποτὲ εἰκόνα τοῦ Καντούνη, διὰ χρώματος ἐξήλειψεν ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἄφισε μόνον τὴν κεφαλὴν, ἣν ἔφερεν εἰς Ἰταλίαν ὡς ἀριστοτέχνημα.

Ἐάν εἰς τὰ ἐξάρετα δῶρα, ἅτινα ἡ φύσις ἐπεδαψέλευσεν εἰς αὐτὸν προσετίθετο τεχτικὴ μελέτη ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς ζωγραφικῆς, ἢ τοῦλάχιστον ἂν ὁ πρὸς τὴν τέχνην μέγας ζήλος, ὃν εἶχεν ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ, δὲν ἐμειοῦτο, ἀφ' οὗ ἀπέκτησε δημοτικότητα καὶ ὄνομα καλοῦ καλλιτέχνου, ἢ Ἑλλάς, θὰ εἶχε τὸν ἀριστοτέχνην τῆς. Καὶ ἂν ὁ Κουτούζης ἐγκαίρως τὸν ἐδίδασκε τῆς τέχνης τὰ μυστήρια ἢ τοῦλάχιστον εὐσυνειδήτως τὰ στοιχεῖα, ἠδύνατο αὐτὸς πρὶν ἢ τὸν διδάξῃ νὰ φωνήσῃ, ὡς ὁ Περουγίνος, ὅτε ἔλαβε μαθητὴν τὸν Ῥαφαήλ: Ἄς εἶνε μαθητὴς μου· ἐντὸς ὀλίγου θὰ μοι εἶνε διδάσκαλος!

Ὁ βίος τοῦ Καντούνη εἶνε ὡραῖον παράδειγμα ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς. Ἀνεδέλχθη διὰ μόνης τῆς θελήσεως ἣν εἶχεν. Ἡ νεωτέρα Ἑλλάς ἔχει οὐχὶ ὀλίγα παραδείγματα τούτου τοῦ εἶδους, δυνάμενα νὰ κοσμήσωσι τὰς σελίδας τοῦ Smiles, καὶ ἄλλων, οἵτινες διὰ παραδειγμάτων ἀπέδειξαν τὰ θαύματα τῆς αὐτοβοηθείας. Ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἐποχῶν εἶνε πλήρης τοιούτων καὶ τοσούτων παραδειγμάτων τῆς δυνάμεως τῆς καρτερίας, τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τολμᾷ τις νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ αὕτῃ ἡ μεγαλοφυΐα εἶνε ἐνίοτε δημιουργημὰ τῆς θελήσεως. Ἡ θέλησις εἶνε βεβαίως δημιουργικὴ δύναμις, ἥτις μᾶς ἐκμυστηρεῖ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ μᾶς δεικνύει τὸν τρόπον, μεθ' οὗ νὰ κυριεύωμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν φύσιν.

Τοῦ Καντούνη εἶνε ἔργον καὶ ἡ ὑπὸ τὸν γυναικωνίτην τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀγ. Πάντων εἰκονογραφία παριστῶσα τὴν λιτανεὶαν τῆς Ὑ. Θεοτόκου, ὡς ἐτελεῖτο ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν Γάλλων, ἐν ἣ ἀπεικάζονται πολλὰ τῶν κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον γνωστῶν προσώπων. Ὁ Καντούνης εἶχεν εἰσέτι ἀναλάβει τὴν γραφὴν τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου ὡς ἐτελεῖτο ἐπὶ Ἀγγλικῆς προστασίας, ἀλλ' ἐπελθάντος τοῦ θανάτου του, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπεικονίσῃ τὸ παρακολουθεῖν πλῆθος. Ἡ εἰκονογραφία αὕτη ἦτο προσδιορισμένη διὰ τὴν Μητρόπολιν. Ὁ ζωγράφος κ. Σπυρίδων Πελεκάσης πολλάκις εἶχε παροτρύνει τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μητροπόλεως νὰ ἀγα-

Ὁ Καντούνης ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ ἐπιβλητικοῦ. Εὐειδής, εὐσαρκος, ῥοδόχρους, φιλόκαλος καὶ φιλάρεσκος. Πολὺ ἔρρεπε πρὸς τὴν τρυφήν καὶ ἡδονήν. Εἰς ἄκρον ἦτο τολμηρὸς, ἀνδρείος καὶ φιλαλήθης. Φίλος εἰλικρινής, εὐγνώμων, ἀλλὰ πολὺ μνησίκακος. Ἐλεήμων καὶ φιλόπτωχος εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ εἶνε κύριος μιᾶς δραχμῆς. Ὅτε κατὰ τὰ Θεοφάνεια περιήρχετο μὲ τὸν ἀγιασμόν εἰς τοὺς οἴκους, πρῶτον μὲν ἐπορεύετο εἰς τοὺς πλουσίους καὶ ἀκολούθως εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἵνα διανείμῃ τὰ χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἐλάμβανε.

Ἡ κόμμωσις αὐτοῦ ἦτο ἀνάρμοστος εἰς ἱερέα. Ἐνεδύετο πολυτελέστατα, τὰ ῥάσα του ἦσαν μεταξωτὰ καὶ κοντὰ, ἵνα φαίνωνται αἱ ἀργυραὶ πόρπαι καὶ αἱ μεταξωταὶ περικνημίδες του.

Ἐκτενίζετο γυναικοπρεπῶς. Ἐφόρει πῖλον πλατύγυρον. Ἐκόσμει τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ ἐφημέρευε πολυτελῶς, μὲ πολλὰ κηρία καὶ τεχνικὰ ἄνθη. Ἐχθρὸς ἦτο τῆς ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας. Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του ἔψαλλον εὐρωπαϊκῶς οἱ ψάλλται καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὅστις ἦτο ἀπὸ τὴν φύσιν πεπροικισμένος μὲ φωνὴν λίαν ἐμμελῆ. Αἱ ἱεροτελεστίαι τῆς ἦσαν μεγαλοπρεπεῖς ἅμα δὲ καὶ θεοπρεπεῖς. Ἀπεβίωσε τῇ 25 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1834.

Σπυρίδων Δὲ Βιάξης.

ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΚΤΟΝΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Φίλοι ἀκροῦται

Ἴσως ξένος τις δυσκόλως ἤθελε πιστεύσει, ὅτι ὑπὸ τὸν ὥραϊον τῆς Ἑλλάδος οὐρανόν, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ θαλπεροῦ αὐτῆς κλίματος, ἡ ζωὴ θὰ εἶχε τόσους ἀνοικτούς λογαριασμοὺς πρὸς τὴν αὐτοκτονίαν καὶ ἀλληλοκτονίαν, ὅσους ἀτυχῶς πράγματι ἔχει.

Ἡ προσγελῶσα καὶ ἡμερος φύσις, ἥτις μᾶς περιβάλλει δὲν ἰσχύει νὰ ἐξημερώσῃ τὴν ψυχὴν μας, νὰ καταπραΰνῃ τὰς ἐξάψεις μας, νὰ ἐμπνεύσῃ ἡμῖν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἐλπίδα. Αὐτοκτονοῦμεν καὶ ἀλληλοκτονοῦμεν. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἑλλήνος κατέστη εὐτελεστέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ χαρτονομίσματος. Τὴν ἐξοφλεῖ διὰ τὸ τίποτε.

Ἡ κατάστασις αὕτη τρανῶς δεικνύει, ὅτι νοσοῦμεν. Ὡς δὲ γινώσκετε ῥάσωσιν αὐτὴν ἀπὸ γραΐαν τινά, ἥτις τὴν κατεῖχε. Ἐπελθούσης τῇ 1878 τῆς τρομερᾶς πυρκαϊᾶς τοῦ Στενοφόρου, ἀπετεφρώθη καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστούργημα τοῦ Καντούνη, ὅπερ εὕρισκετο ἐν τῇ οἰκίᾳ Χαλκιά.

Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῇ 27 Μαρτίου ε. ε.